

Nothing More Natural van Anne-Mie Van Kerckhoven

woensdag 3 september 2008, 07u00

Patrick Jordens © Agenda

Wiels organiseert de eerste grote overzichtstentoonstelling van de tekeningen en (animatie)films die Anne-Mie Van Kerckhoven maakte tussen 1975 en nu. Een selectie van 300 tekeningen van een kunstenares die vooral bekend staat om haar opvallend interdisciplinaire praktijk. "Ik heb altijd gedacht dat die tekeningen nog als mijn pensioen konden dienen."

Anne-Mie Van Kerckhoven (1951, Antwerpen) is zonder twijfel een van onze meest fascinerende hedendaagse beeldende kunstenaars, inmiddels bekend over heel Europa en daarbuiten. Het werk waarmee ze de meeste erkenning verwierf, bestaat uit een complex samenspel van beelden, teksten, geluiden en films waarbij de digitale bewerking er vaak voor zorgt dat er haast geen vaste, eenduidige beelden ontstaan, maar wel tijdelijke, snel evoluerende beelden.

Vrouwen en gender, wetenschap, filosofie, de massamedia en alchemie zijn enkele van haar steeds terugkerende obsessies en om daarover te communiceren is geen enkel medium haar vreemd: schilderen, film, computeranimaties, video, tekstschrijven, scenografie... Anne-Mie Van Kerckhoven verrast(e) telkens met een zich steeds vernieuwende en bijzonder rijke beeldtaal.

Nochtans is het allemaal ooit heel eenvoudig begonnen: met het maken van tekeningen, iets wat ze trouwens haar hele carrière is blijven doen, maar waar ze door omstandigheden zelden mee naar buiten kwam. *Nothing more natural* toont in die zin een vrijwel onbekende Anne-Mie Van Kerckhoven, en gaat *back to the roots*.

Anne-Mie Van Kerckhoven: Ik heb als kind heel veel getekend, ja. Ik wilde eigenlijk cartoonist worden, ik heb daar indertijd ook voor gesolliciteerd bij kranten en tijdschriften, maar ze vonden mijn werk meestal veel te abstract en zo. Op een bepaald moment had ik toch bijna een contract op zak, bij *Pour*, een Franstalige, marxistische krant, maar spijtig genoeg zijn de kantoren afgebrand vooraleer ik kon beginnen. Na vele omzwervingen en verdere pogingen heb ik die droom opgegeven en rond mijn 24e heb ik beslist om kunstenaar te worden.

Maar ook de kunstwereld heeft er heel lang over gedaan om je tekeningen naar waarde te schatten, blijkbaar.

Van Kerckhoven: Ja, dat was vroeger niet bepaald bon ton, weet je. Tekeningen, dat is eigenlijk pure verbeelding en dat brengt mensen kennelijk nogal in de war. De tijdgeest van de artistieke wereld van zo'n twintig jaar geleden stond dat soort werk niet echt toe; het postmodernisme was toch vooral een stijl van vermomde verbeelding, waarbij bestaande dingen visueel gerecupereerd worden en in een andere context worden geplaatst. Ik heb de indruk dat er nu meer soepelheid en openheid is gegroeid ten opzichte van 'andere' vormen, zoals voor de pure tekening bijvoorbeeld. Maar ik heb lang gedacht dat mijn tekeningen nog als mijn pensioen konden dienen.

Vergt het een andere aanpak dan voor je andere werk?

Van Kerckhoven: Absoluut, eigenlijk schakel ik mijn geest uit als ik teken, of liever, ik maak mijn geest leeg, het is een soort van purgeren. Het zijn mijn handen die het dan van me overnemen. Het is een heel impulsieve, intuïtieve act. Via mijn tekeningen reageer ik op wat er op mij af is gekomen, het is een reflectie via de handen. En ik moet zeggen, ik slaap ook heel slecht, en ik denk dat tekenen voor mij is wat dromen kunnen betekenen voor andere mensen. Het is heel sterk gerelateerd aan het onderbewuste, terwijl ik bij mijn andere werk toch meestal vertrek vanuit een bepaald idee of een plan, het werkt rationeler. Via mijn tekeningen krijg je mijn binnenwereld te zien.

Je wordt vaak bestempeld als een uitgesproken vrouwelijke kunstenaar omdat je in je werk heel expliciet het vrouwbeeld in vraag stelt zoals het vaak door de maatschappij wordt opgedrongen. Is dat ook terug te vinden in je tekeningen?

Van Kerckhoven: Nee, of toch niet op dezelfde manier. Ik heb onlangs in Luzern de catalogus van een recente tentoonstelling gezien over de relatie tussen het onderbewuste en de iconografie van de surrealisten, en daarin zie je duidelijk dat het geslachtelijke nauwelijks of geen rol speelt als het gaat over het verbeelden van je onderbewustzijn. En ik herken mij daar wel in: ik heb het gevoel dat bij het tekenen de dualiteit tussen hoofd en hart/lichaam wordt opgeheven. En ook dat tussen man en vrouw. Dat is een van de redenen waarom ik mij daar zo goed bij voel. Ik denk dat ik - wat mijn tekeningen betreft - werk in de traditie van sommige mystici, namelijk op een erotische manier omgaan met de werkelijkheid. Niet zozeer erotisch in de zin van het seksuele, maar eerder als het zich één voelen met alles. Ik ben ervan overtuigd dat er veel verbanden bestaan tussen onze subjectieve gedachten en gevoelens, en bijvoorbeeld onze stof en onder andere de maatschappelijke structuren die wij creëren om in te leven.

Zijn er voor jou nog andere thema's die duidelijk naar boven komen drijven nu je je tekeningen eindelijk in een overzicht bij mekaar hebt kunnen brengen?

Van Kerckhoven: Je moet weten dat het er 'maar' 300 zijn van een totaal van 1.500 tekeningen. Dirk Snauwaert (curator van Wiels, pj) en ikzelf hebben samen de selectie gemaakt en dat was zeker niet gemakkelijk. We hebben zo gekozen dat het geheel toch een soort verhaal brengt, en dat verhaal heeft te maken met hoe het voorkomen en het aanvoelen van de maatschappij in mij is geëvolueerd gedurende de laatste 30 jaar. In zekere zin is het dus ook het verhaal van mijn eigen leven. Je ziet bijvoorbeeld duidelijk dat bepaalde fixaties uit mijn beginperiode na een tijdje aan belang inboeten.

Zoals?

Van Kerckhoven: De liefde, de relaties met anderen, het jezelf (te zeer) au sérieux nemen ook...

Zit er humor in je werk?

Van Kerckhoven: Ja, absoluut, en ik vind dat ook belangrijk. Maar het is niet zo dat ik dat er bewust in steek. Ik las bij de Duitse filosoof Schopenhauer (ja, bij hem nog wel!) dat humor eigenlijk een clash is tussen hoe het werkelijk toegaat en ons abstracte vooridee van die werkelijkheid. Dat is heel simpel gesteld, maar daar komt het toch op neer. En ik denk dat sommige van mijn tekeningen die wrijving zichtbaar maken.

En speelt het esthetische ook een rol voor jou?

Van Kerckhoven: Ja, maar ja, wat voor mij esthetisch is, is dat niet per definitie voor de ander. Esthetiek heeft voor mij te maken met een samenspel tussen verschillende elementen zoals kleur, vorm, materiaal enzovoort, en het evenwicht tussen abstract en niet-abstract, het dwingende en het niet-dwingende waardoor er iets homogeen ontstaat en waardoor je geraakt wordt. Dan ontstaat er een soort spiegeleffect voor degene die ernaar kijkt, omdat je er net nood aan hebt om dat te zien, of omdat het weergeeft hoe je je vanbinnen voelt. Ik geloof wel in dat samenspel van verschillende parameters waardoor we iets als esthetisch gaan ervaren, hoe persoonlijk dat ook mag zijn.

Is leren tekenen voor een beeldend kunstenaar vandaag nog van belang, of is dat een al lang achterhaald idee?

Van Kerckhoven: Nee, zeker niet. Ikzelf was van in het begin absoluut geen goeie tekenaar, op vlak van anatomie bijvoorbeeld. Het is de regelmaat van het doen die resultaten oplevert. Mijn ervaring is dat tekenen een heel belangrijke, bevrijdende oefening is, voor elke creatieve geest. Ik heb zelf ook een tijd lesgegeven, en de studenten altijd aangemoedigd om niet per se 'kunstwerken' te willen tekenen, maar gewoon met de flow mee te gaan, de geest proberen uit te schakelen. Soms komt daar dan eens een mooi of interessant resultaat uit, maar dat is niet het belangrijkste. Waar het om draait is het proces, de training op zich. Het is ook iets wat we al sinds mensenheugenis doen. Eigenlijk zie ik het vooral als een soort ritueel. Wat daar dan uit voortkomt is niet van zo'n groot belang meer voor mij, en laat ik liever aan anderen om te interpreteren. Ik vind het belangrijk als artiest te stoppen net voor er een betekenis opduikt.

Is dit een belangrijke tentoonstelling voor jou, zelfs na 30 jaar carrière?

Van Kerckhoven: Heel belangrijk! Ten eerste omdat de meeste van deze werken nog nooit werden getoond. En ten tweede omdat het een soort *point of no return* is. Hierna begint er een nieuw stuk van mijn leven.

:: Nothing More Natural - Anne-Mie Van Kerckhoven

wanneer: 6 september > 2 november - woensdag > zaterdag: 12.00 > 19.00 uur - zondag: 11.00 > 18.00 uur

waar: Wiels, Van Volxemlaan 354, Vorst - 02-347.30.33 - wiels@wiels.org

tickets: 2/4/6 euro